

FRANCA RAME DEIXA DARIO FO

Divorci a la italiana, via TV

Costa de creure, però és cert. Fa unes quantes setmanes, davant deu milions de telespectadors, durant un dels programes de més audiència de la tarda de diumenge, s'ha consumat la separació d'un matrimoni que durava més de trenta anys, el format per dos famosos actors, Franca Rame i Dario Fo. Mentre ell es trobava a Amsterdam preparant *Il barbiere di Siviglia* de Rossini per al Teatre de l'Òpera d'aquella ciutat, i el fill Jacopo, un jove d'uns trenta anys, seia davant la televisió seguint entretingut el programa conduït per Raffaella Carrà, Franca Rame, la protagonista, feia la seva aparició en pantalla per ser entrevistada en directe.

El primer matrimoni que s'acaba a través de la petita pantalla, davant milions d'espectadors, ha deixat bocabadat mig Itàlia. Franca Rame llançava per la finestra trenta-set anys de matrimoni amb Dario Fo sense informar-lo prèviament.

R. Hidalgo (Roma)

saber, però sí que sabem que, de temps, el matrimoni no funcionava, o almenys no funcionava com els mateixos interessats haurien desitjat, especialment ella, que ha pres la iniciativa. Veiem com han anat les coses. Raffaella pregunta, potser amb un pèl de malícia però evidentment sense esperar-se la resposta, com va el matrimoni amb Dario Fo, i ho amaneix amb algunes anècdotes picants sobre les admiradores del marit. La televisió ens ha acostumat a preguntes del gènere i tots

CUCU BALMOTIER

Dario Fo i Franca Rame.

Domenica in, pensat per fer passar lleugerament l'estona al gran públic benestant que almenys diumenge vol deixar de banda els problemes de la vida quotidiana, s'ha convertit en portador d'un missatge que, per un moment, ha sembrat el pànic entre els telespectadors, torbant-los la consciència amb una notícia insòlita i inesperada, la d'una dona que ha decidit deixar el marit. La cosa no tindria més transcendència si no fos perquè fill i marit no eren al corrent d'una tal decisió i l'han sabuda per via televisiva.

Molts s'han preguntat si tot estava ja previst abans de l'entrevista, però sembla que no era així. Males llengües diuen que fa anys que marit i muller no fan l'amor. Això, no ho podem pas

esperàvem una resposta més o menys evasiva, diplomàtica, a mig camí entre veritat i mentida, per una mena de pacte tàcit segons el qual, i malgrat l'interès que els mitjans de comunicació demostren pel que les nostres àvies en deien tafaneries, la vida privada de les persones que en tenen també una de pública ha de quedar més o menys amagada o en tot cas reservada a les revistes del cor.

Mai, però, a l'abast del gran públic, dels milions de telespectadors. Així, doncs, amb un rampell de sinceritat i sense pensar-s'hi més, Franca Rame ha respost: «Després de 37 anys de matrimoni, la nostra relació s'està exhaustint, i he decidit que ha arribat l'hora de deixar-nos». La popular presentadora ha tingut uns segons de dubte que ha superat amb gran professionalitat, llançant-se a caçar la sensacional primícia, i decidida a no deixar-la passar, com si res ha afegit: «¿Dario n'està informat?». El marit no n'estava informat, i ella ha contestat: «No, però ben cert que ho sabrà després d'aquest anunci davant deu milions de persones». I ha continuat, ja fora programa: «Evidentment ja n'havíem parlat; no són coses que neixen d'un dia per l'altre. Una relació s'exhaureix lentament; pot passar després de trenta-set anys de matrimoni».

Veiem qui són els protagonistes d'aquest matrimoni, el primer que s'acaba a través de la petita pantalla. Trenta-set anys d'amor, de militància i d'espectacle; una parella que fins el dia abans havia estat considerada quasi model, i com a tal, apreciada per la gent. Era el 1953 quan el jove Fo, arquitecte frustrat i pintor sense èxit, a vint-i-set anys i ple d'esperances alimentades pel seu debut en teatre de revista i de varietats, es va casar amb Franca Rame, dos anys més jove, filla d'actors d'una companyia ambulante que recorria pobles i ciutats adaptant el propi teatre a les exigències dels públics més variats. En aquell moment, cap dels dos no podia imaginar que aquell matrimoni havia de resultar fonamental en la història del teatre italià, com ho ha estat.

Els textos de Dario Fo han recorregut molts escenaris i no només italians, i bona part de l'acollida de les seves obres es deu a Franca Rame, amb la qual ha treballat tots aquests anys. Ells dos han estat l'ànima de la Companyia. Ell, cap de família, dramaturg, director i primer actor; ella, primera actriu, administradora i «política». Els deutes envers la muller i companyia, Fo no els ha amagat mai; es podria dir que

Una parella que ja és història del teatre.

el contingut del seu teatre s'ha enriquit amb l'aportació fonamental de Franca Rame, molt més oberta i receptiva que el marit. Així, la virada política durant el maig del 68, el compromís pel problema de les presons i el nou interès per la «vida privada» des d'una perspectiva d'esquerres, amb temàtiques com el feminisme, la sexualitat o la droga.

Aquest trencament s'ha produït en tres escenaris diferents, amb un actor en cada un d'ells. A Roma, on l'actriu treballa en l'obra *Il ratto della Francesca* i on ha anunciat la fi del seu lligam amb el company de batalles ideals, polítiques i teatrals. A Milà, a la llar familiar, on la televisió informava el fill Jacopo de la decisió de la mare, i on el telèfon no parava de sonar, fent de pont entre Roma i Amsterdam, on Dario Fo rebia la notícia i des d'on telefonava per saber-ne els detalls. El xicot de braços llargs ha declarat obertament quin va ser l'impacte que li féu una tal novetat televisiva: «Estupor més que no pas emoció. Quasi, quasi prevalia la diversió, de no haver estat que la mare ha parlat així perquè darrerament està massa malament. Sí, no admeto, trobo extraordinària la idea d'usar la TV per a aquell missatge. Ho se prou bé que ella no és un tipus capaç de fingir. No és capaç de fingir a escena, aquesta és la seva força com a actriu; i si li fan una pregunta, és incapaç de respondre amb una mentida, ni que sigui a la televisió. ¿Tant us estranya, a vosaltres periodistes, que es pugui respondre sincerament a les vostres preguntes?». I aclaria: «Una sola cosa vull dir als qui s'estranyen de la separació dels pares; evidentment, no han vist les darreres comèdies, o bé no les han entès, perquè hi estan explicats els seus problemes de parella. La frontera entre recitació i vida quotidiana no existeix en una persona com Franca».

I acabava les seves declaracions amb aquestes paraules: «Puc assegurar-vos

que el seu teatre és més indissoluble que el matrimoni. Us ho diu el fill dels divorciats». A l'altra banda del fil, Dario confirma: «No en sabia res», i deixa entreveure la possibilitat que els dos mesos que encara romandrà a Amsterdam puguin aportar alguna novetat, bé que remota. «No, malauradament és veritat. No podríem posar-nos a provocar amb la cosa més important i més bonica de la nostra vida. Estic molt malament. Franca té bones raons per voler-se separar, però a mi em costa d'acceptar-ho. És més, no ho accepto. Confio encara que amb aquests dos mesos d'allunyament, les coses entre nosaltres puguin arranjar-se».

De mica en mica, la parella ideal, a dir de la gent, resulta ser si fa no fa com qualsevol altra, un matrimoni dels més quotidians, que després de 37 anys arrossega el pes de la monotonia d'estar junts. I seguint la llei del pèndol, Franca s'ha desfogat amb aquesta diatriba: «El matrimoni s'hauria de prohibir per llei. Certament, hi ha les ganes de dormir i de despertar-se junts, però després ve el matí que et despertes i descobreixes que alguna cosa no funciona. Culpa de la vida que destrou les relacions o culpa del fet que un home i una dona casats de molts anys ja no fan l'amor o, anant tot bé, el fan dues o tres vegades l'any; en el millor dels casos, una vegada al mes. I llavors les relacions amb persones fora de la parella esdevenen indispensables. Ací comencen els problemes».

Ell també es deixa anar, reconeixent els propis pecats. «El meu masculisme s'ha manifestat especialment com a necessitat de transgressió, no tan vers Franca com vers la institució en ella mateixa». Amb declaracions com les precedents, ambdós han tret a la llum el rerefons personal que havia alimentat les darreres comèdies dels dos grans actors, *Parliamo di donne*, *Tutta casa, letto e chiesa* i *Coppia aperta*, totes èxits esclatants. □